

Philippijnen een zware nederlaag kon worden toegebracht. De raad besloot voorts bekend te maken dat Japan bereid was, Indonesië 'onafhankelijk' te maken. Hij hield er ook rekening mee dat Duitsland, welks legers aan het Oostelijk front westwaarts en aan het Westelijk front oostwaarts gejaagd werden, de strijd zou opgeven. Op dat moment zouden, zo werd gemeend, vredesonderhandelingen onvermijdelijk zijn – besloten werd, nu reeds na te gaan of de Sowjet-Unie bereid was, tussen Japan en de Geallieerden te bemiddelen; daartoe zou oud-premier Hirota naar Moskou vertrekken.

Moskou deed eind augustus weten dat het niet bereid was Hirota te ontvangen en in de zeeslagen bij Leyte werd in oktober, zoals wij eerder schreven, de ruggesgraat van het resterende deel van de Japanse slagvloot gebroken. Korte tijd later, in november, begonnen de *B-29*'s Japan van de Marianen uit te bombarderen.

In het publiek bleef de keizer het chauvinistisch jargon bezigen waarin de hem door het kabinet voorgelegde toespraken gesteld waren ('Strijdend met ware doodsverachting blijven' zei hij in december toen hij in uniform het Japanse Lagerhuis toesprak, 'onze officieren en manschappen overall onze formidabele vijand verpletteren'¹), maar binnenskamers ging hij trachten, de politieke grondslag te leggen voor een diametraal tegengesteld beleid. In januari '45 deed hij weten dat hij elk van de *joesjin* onder vier ogen wilde spreken teneinde met hen overleg te plegen over de steeds slechter wordende militaire situatie. De ene oud-premier na de andere zette zijn opinie uiteen – Konoje was de enige die in een memorandum dat hij op 14 februari (twee dagen eerder waren de Amerikanen op Iwo Jima geland) aan de keizer overhandigde, Japans nederlaag 'helaas onvermijdelijk' noemde: Japan moest, nu de Sowjet-Unie het nog niet de oorlog had verklaard, de Verenigde Staten en Groot-Brittannië om vrede vragen aangezien zij en wellicht ook Nationalistisch China (waarmee Japan formeel niet in oorlog was) zich als overwinnaars minder wraakzuchtig, grijpgraag en destabiliserend zouden ontpoppen dan de Sowjet-Unie; deze, aldus Konoje, wilde Japan bij het communistisch systeem inlijven. Welnu, zo schreef hij in zijn memorandum,²

'de dalende levensstandaard, de versterkte positie van de arbeiders, de grote vijandschap jegens de Verenigde Staten en Groot-Brittannië, een daarmee corresponderend gevoel van vriendschap jegens de Sowjet-Unie, radicale beweging-

¹ Aangehaald in B. Shillony: *Politics and Culture in wartime Japan*, p. 43. ² Aangehaald in Akira Irije: *Power and Culture. The Japanese-American War*, p. 236.